

Vaarinkankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan 1. viranomaisneuvottelu

MUISTIO

Aika: 13.9.2024

klo 12.00–13.55

Paikka: Teams-yhteys

Osallistujat:

Piia Heikkinen	Puolangan kunta	
Kalevi Huovinen	Puolangan kunta	
Marianne Ojala	Vaalan kunta	
Anu Nurkkala	Kainuun ELY-keskus	pj.
Sirpa Lyytinen	Kainuun ELY-keskus	
Jouko Saastamoinen	Kainuun ELY-keskus	
Emma Keränen	Kainuun ELY-keskus	
Elli Moilanen	Kainuun ELY-keskus	poistui 13.36
Emma Salo	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	
Teppo Törmä	Kainuun liitto	poistui klo 13.30
Erika Kylmänen	Pohjois-Pohjanmaan liitto	
Sari Pulkka	Pohjois-Pohjanmaan liitto	
Jouni Väänänen	Kainuun Museo	
Sanna Alavaikko	Kainuun Museo	
Jarno Hämäläinen	Kainuun pelastuslaitos	
Mira Talonen	Pohjan Voima Oy	poistui klo 12.22
Sami Merelä	Pohjan Voima Oy	poistui klo 12.22
Tuomas Westerling	Pohjan Voima Oy	poistui klo 12.22
Ismo Vendelin	AFRY Finland Oy	siht.

Poissa, tiedoksi:

Kirjaamo	Paltamon kunta
Kirjaamo	Utajärven kunta
Kirjaamo	Oulunkaaren ympäristöpalvelut/Pudasjärven kaupunki
Kirjaamo	Metsähallitus
Kirjaamo	Suomen metsäkeskus
Kirjaamo	Luonnonvarakeskus

Asialista:

1. Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Anu Nurkkala toimii puheenjohtajana, konsultti laatii muistion. Anu Nurkkala avasi kokouksen klo 12.02. Käytiin läpi esittäytymiskierros.

2. Asialistan hyväksyminen neuvottelun työjärjestykseksi

Hyväksyttiin asialista työjärjestykseksi.

3. Hankkeen tilanne

Mira Talonen Pohjan Voimalta esitteli hanketoimijan toimintaa ja kaavakonsultti Ismo Vendelin AFRY:ltä hankkeen ajantasaista tilannetta. Välittömästi kuntarajan länsipuolelle sijoittuu samojen hanketoimijoiden suunnittelema Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimahanke.

4. Mahdolliset kysymykset hanketoimijalle (hanketoimija poistuu tämän jälkeen neuvottelusta)

Erika Kylmänen: Onko voimalakokoa laskettu alkuperäisestä 350 metristä 300 metriin? Talonen: Kyllä. Voimaloiden kokonaiskorkeudeksi on päivitetty hankesuunnittelun edetessä 300 metriä.

Sirpa Lyytinen: Miksi itäinen voimala on poistunut tai siirretty keskemmas kaava-aluetta? Vendelin: Huomioitu salassa pidettävä laji ja kasvatettu etäisyyttä lajin tiedossa olevaan reviiriin.

5. Puolangan kunnan puheenvuoro

Pohdittavaksi tulee mahdollinen kaavoitettavan alueen pienentäminen hankealueen itäosista, mikäli sillä osalla ei sijaitse jatkossa voimalapaikkoja. Tässä vaiheessa ei ole muuta esille nostettavaa.

6. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (AFRY)

Vendelin esitteli osallistumis- ja arviointisuunnitelman tilanteen. OAS päivitetään kaavaluonnosta valmistellessa ja se tulee kaavaselostuksen liitteeksi nähtäville.

7. Alustavan kaavaluonnoksen esittely (AFRY)

Vendelin esitteli alustavan kaavaluonnosaineiston. Hankkeessa suunnitellaan enintään 12 voimalaa, joiden kunkin yksikköteho on 6–14 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Osayleiskaavoituksen rinnalla on käynnissä erillinen YVA-menettely, jonka kanssa pyritään mm. pitämään yhteiset yleisötilaisuudet. YVA-selostuksen on tarkoitus olla nähtävillä samaan aikaan osayleiskaavaluonnoksen kanssa. Laaditut selvitykset ja mallinnukset palvelevat molempia prosesseja ja tarvittaessa niitä voidaan päivittää YVA:n perustellun päätelmän jälkeen siirryttäessä kaavaehdotuksen valmisteluun.

Lisätään osallisten listaan viranomaisneuvotteluunkin kutsuttu Oulunkaaren ympäristöpalvelut (vastuualueena Puolangan kunta) sekä lisäksi Kainuun puolelle sijoittuvien naapurikuntien ympäristöterveyspalveluista vastaava Kainuun ympäristöterveyspalvelut.

Huovinen: Muiden hankkeiden osalta on tiedossa, että Puolangan Julkuvaaran tuulivoimahankkeen kehittämisestä on luovuttu. Kaava ei etene mutta on yhä muodollisesti vireillä. Nurkkala: Puolangan kunnan tulee tehdä virallinen päätös Julkuvaaran osayleiskaavoituksen keskeyttämisestä.

8. Viranomaisten puheenvuorot

Kainuun liitto, Teppo Törmä

Teppo Törmä esitteli maakuntakaavoituksen tilannetta. Kainuussa on voimassa 6 maakuntakaavaa. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on kuulutettu voimaan maaliskuussa 2024, kaava ei ole vielä lainvoimainen. Kaavan hyväksymispäätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Tällä hetkellä ei ole uutta maakuntakaavaprosessia vireillä.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2035 Vaarinkankaan alueelle on osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-35. Vaarinkankaan tämänhetkisellä suunnitelmalla vaikuttaisi olevan kyse maakuntakaavan täsmentymisestä. Hankealueen raja-alue on maakuntakaavan tv-aluea suurempi, mutta voimalat sijoittuvat maakuntakaavan tv-alueelle tai reunalle.

Tuulivoimamaakuntakaavassa on esitetty energian siirtoyhteyksiä koskeva yleinen määräys: tavoitteena on energiansiirtoa koskien, että energiantuotantoalueet pyritään keskittämään yhdessä muiden hankkeiden kanssa yhteisiin johtokäytäviin liityttäessä voimansiirtoverkkoon.

Vaalan kunta, Marianne Ojala.

Ei kommentteja tässä kohtaa. Hankkeen esittelyssä tuli vastaukset keskeisiin asioihin.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Erika Kylmänen

Osayleiskaavan OAS:in ja YVA-ohjelman lausunnoissa liitto on kiinnittänyt huomiota hankkeiden yhteisvaikutuksiin. Lähialueella maakuntarajan tuntumassa on vireillä useita muita tuulivoimahankkeita.

Yhteisvaikutusten osalta vaikutukset maakotkaan ja maisemaan ovat keskeisiä. Myös visuaaliset vaikutukset ihmisten elinolosuhteisiin on huomioitava. Yksi keskeinen yhteisvaikutusten teema on sähkönsiirto. Myös Pohjois-Pohjanmaalla on kiinnitetty huomiota sähkönsiirron ratkaisuihin niin, että tuulivoimarakentamisen yleisiin suunnittelumääräyksiin on täydennetty: *"Lähekkäin sijoittuvien tuulivoimala-alueiden liittäminen sähköverkkoon on ensisijaisesti keskitettävä samaan tai olemassa olevaan johtokäytävään ja yhteispylväisiin"*. Sähkönsiirron vaihtoehdon SVE3 lyhyt reitti ja liittyminen viereiseen Haarasuonkankaan hankealueeseen ovat tältä näkökannalta hyvä vaihtoehto.

Maakotkan törmäysmallinnus on laadittu. Kaikkien hankkeiden on kyseisellä reviirillä huolehdittava omalta osaltaan, että maakotka pystyy edelleen elämään reviirillään, eikä tuulivoimalla aiheuteta merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Asia täsmentyy kaikkien alueen tuulivoimahankkeiden jatkosuunnittelussa. Onko törmäysmallinnus jo tehty uudelle

suunnitelmalle? Vendelin: Ei vielä. Maakotka on huomioitu vaikutusten arvioinnissa keskeiseksi tekijäksi.

Onko metsäpeuralle tehty vaikutusten arviointia? Vendelin: Metsäpeura on tunnistettu arvioitavaksi teemaksi luontoselvitysten yhteydessä. Työn alla.

Hyvä, että Luken tuoreet tiedot sudesta on huomioitu. Myös suden osalta tulee huomioida hankkeiden yhteisvaikutukset. Kivesjärven reviirillä tulee jäädä elinkelpoista tilaa sudelle.

Maakuntakaavan tilanne: Haarasuonkankaan tv-alue (400) on tunnistettu Pohjois-Pohjanmaan vireillä olevassa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi. Julkisen ehdotusvaiheen kaavakartalla ei esitetä tuulivoimahankkeiden liityntäjohtoja sähköverkon yhteystarpeina, vain voimajohdot. Laadittavana olevan maakuntakaavan tavoiteaikatauluna on, että joulukuussa edetään valtuuston hyväksymiskäsittelyyn. Maakuntakaavasta on huomioitava yleiset suunnittelumääräykset ja sähkönsiirtoa koskevat kaavamääräykset.

Kainuun Museo, Sanna Alavaikko, maisema ja rakennettu ympäristö.

Esityksen kartoilla oli huomioitu maakunnalliset ja valtakunnalliset kohteet, mutta tulisi huomioida myös paikallisesti arvokkaat kohteet. Erityisesti Puokion kylä on lähimpänä ja on ollut aiemmin maakunnallisesti arvokas kohde, nykyisin paikallisesti arvokas. Paikallisesti arvokkaat kohteet on esitetty Puolangan kulttuuriympäristöohjelmasta, joka on saatavilla netissä. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota maiseman yhteisvaikutuksiin.

Jouni Väänänen, arkeologia: On saatu hankkeesta tarkasteltuun 2 inventointiraporttia. Raportin tulokset on viety muinaisjäännösrekisteriin. Voimaloiden kohdille ei osu arkeologisia kohteita. Tarkastellaan tarkemmin, kun saadaan lausuntopyyntö. Ei tässä vaiheessa muuta huomioitavaa.

Kainuun pelastuslaitos, Jarno Hämäläinen.
Ei kommentoitavaa tässä vaiheessa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Emma Salo, liikenne

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikennöitävyysseivystä ollaan huomioimassa hankkeessa, mikä on hyvä seikka.

On syytä tarkastella, miten muut hankkeet lähialueella ovat suunnittelemassa kuljetukset hankealueille.

Hankkeessa on syytä laatia erillinen saavutettavuusselvitys jo kaavan yhteydessä. Näin olisi aikaa reagoida mahdollisiin muutostoimenpiteisiin, eikä tulisi viivästyksiä hankkeelle. Syytä olla saavutettavuusselvityksen yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan ELY:yn.

Tulisi lisätä kaavaselostukseen tarkempuna karttaesityksenä hankkeessa käytettävät kuljetusreitit hankealueen läheisyydestä. Jos maa-aineksia ei saada hankealueen sisältä, olisi syytä arvioida käytettävät kuljetusreitit ja tarvittavat kuljetusmäärät.

Voimaloiden kuljetukset vaikuttavat tapahtuvan Raahesta eli Pohjois-Pohjanmaan alueella. Pohjois-Pohjanmaan ELY:ltä on mahdollista jatkosuunnittelussa saada kuljetusten toteuttamiseen näkemystä.

Kainuun ELY-keskus, Elli Moilanen, pohjavesi ja maaperä

Maa-ainesten oton suhteen on syytä ottaa huomioon läheinen pohjavesialue. Jos kuljetetaan maa-aineksia hankealueelle muualta, on huomioitava pohjavesialueet. Vaarinkankaan alue ei sijoitu itsessään harjuaueelle, mutta läheisyydessä sijaitsee kaksi harjuaueetta.

Jouko Saastamoinen, luonnonsuojelu: Tässä vaiheessa ei ole vielä paljon kommentoitavaa, kun selvitykset ovat osin kesken.

YVA-ohjelmasta annetussa lausunnossa on annettu ohjeet tarvittaville selvityksille. Pohjois-Pohjanmaan liiton puheenvuorossa oli hyvin tuotu esille lajikohtaisia kysymyksiä. Myös ELY korostaa yhteisvaikutusten arviointeja. Epävarmuuden vuoksi suositeltavaa käyttää varovaisuusperiaatetta.

Elinympäristöjen osalta on huomioitava myös lajien elinympäristöjen väheneminen useiden hankkeiden myötä. Metsähallitus vastaa viranomaisena keskeisistä lajeista kotkan osalta. Metsähallituksen ohjeistukset on syytä ottaa huomioon.

Sirpa Lyytinen, alueidenkäyttö:

Kokonaiskorkeus on laskenut 350 metristä 300 metriin. Tarvitaanko 300 metrin kokoisissa voimaloissa harustusta? Vendelin: Muissa hankkeissa saatujen kokemusten perusteella ei lähtökohtaisesti ole suoraan tarvittu harustusta.

Jos tarvitaan harusta, tv-alueet tarvitsevat todennäköisesti laajempaa aluetta kuin pelkkää roottorin pyörimissädettä. Tv-alueen osoittamisessa kannattaa huomioida tämä ja myös rakentamiseen liittyvien toimintojen tarvitsema tila.

Sähkövarastointi tarkoittanee hankkeessa akustoa? On hyvä kuvata kaavaselostuksessa, mitä sähkövarastoinnilla tarkoitetaan.

Luo-kohteet on esitetty kaavakartalla merkinnöillä luo-1 ja luo2. Olisi hyvä olla enemmän määräyksen selitystä, mihin luokitus liittyy: mitä sallii, mitä on tarkoitus turvata. Esimerkiksi juuri luo-1 merkintään liittyen kuvata, että kyseessä ovat lainsäädännöllä turvatut kohteet. Kaavamääräyksiä täsmennetään.

Melumallinnuksissa ei vielä ollut esitetty kaava-alueen rajaa. Syytä tehdä tällainen erillinen kartta kaavaselostukseen, jossa näkyy 40 db melualue suhteessa kaava-alueeseen.

Voimassa olevissa lähialueen rantojen kaavoissa on esitetty uusia rakennuspaikkoja, joita ei ole kaikkia vielä rakennettu. Olisi hyvä esittää näitä kartoilla eräänlaisina olevina, kaavan mahdollistamina rakennuspaikkoina. Kuvastaa myös rakentamisen tiiveyttä lähialueella, vaikka esimerkiksi suoranaisia meluvaikutuksia ei näille paikoille mallinnusten perusteella näytä aiheutuvan.

ELY:n näkemyksen mukaan maakuntakaava ohjaa kaavaratkaisua nyt esitetyllä osayleiskaavaluonnoksen mukaisella suunnitelmalla riittävästi.

Maisemaselvitys ja sähkönsiirto. Sähkönsiirtoreittien varrella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä maisemallisia alueita. Puolangan kulttuuriympäristöohjelmasta tulee tarkistaa, onko paikallisia maisemallisia kohteita lähellä. Samoin on hyvä tehdä tarkastelu

lähelle sijoittuvan asutuksen suhteen. Ensisijaisesti YVA-menettelyä koskien, mutta hyvä huomioida kaavoituksenkin yhteydessä: voisi laatia havainnekuvan myös sähkönsiirron osalta. Myös Paltamon kulttuuriympäristöohjelma on syytä huomioida sähkönsiirron arvioinnissa kulttuuriympäristön osalta.

Melu ja välke on syytä olla tarkasteltuna suhteessa lähimpiin muihin hankkeisiin YVA:ssa ja myös kaavan yhteisvaikutusten arvioinnissa. Erityisesti Vaalan Haarasuonkangas huomioitava mallinnuksissa.

Anu Nurkkala, alueidenkäyttö:

Muistutuksena, vaikutusten arvioinnissa hyödynnettäväksi Ympäristöministeriön päivitetty maisemaopas tuulivoimahankkeiden suunnittelulle.

Kainuussa on yleisesti pyydetty osoittamaan YVA:ssa lähivyöhykkeeltä 7 km säteeltä paikallisetkin kulttuuriympäristökohteet.

Havainnekuvat syytä laatia 300 metrin voimalakorkeudella, jotta tulee ajantasainen esitys maisemavaikutuksista. Vendelin: Havainnekuvat laaditaan YVA-selostusta ja kaavaluonnosta varten juuri tällä tavalla.

Vuoden 2025 alusta tulee voimaan uusi rakentamislaki. Voimaloiden purkamisessa tulee mahdollisesti jatkossa eteen luvantarve toiminnan päättymisen jälkeen. Kiertotalous-näkökulmaa ajatellen on syytä ottaa kunnan kanssa harkintaan mahdollinen voimaloiden purkamisen tarve osayleiskaavan kaavamääräyksissä.

9. Muut asiat

Ei ollut muita asioita.

10. Jatkotoimenpiteet

Vendelin: Tavoiteaikatauluna on, että kaavaluonnos tulee samanaikaisesti YVA-selostuksen kanssa nähtäville vuoden 2024 lopulla.

Nurkkala: ELY-keskuksen ehdotuksena on, että pidettäisiin kaavaluonnoksen nähtävillä olon jälkeen kaavan ehdotusvaiheen työneuvottelu jo ennen varsinaista kaavaehdotuksen nähtäville asettamista.

Kaavaluonnoksen valmistelussa on esityksenä, että ennen kuin kaava menee hallinnolliseen käsittelyyn, voisi olla syytä pitää yhteysviranomaisen, kunnan, konsultin ja hanketoimijan yhteinen neuvottelu käytännön järjestelyistä koskien nähtäville asettamisja yleisötilaisuutta.

11. Neuvottelun päättäminen

Päätettiin neuvottelu klo 13.55.